

et ita dispensatio ejus sequitur naturam voti, non praecipi. Ad secundam confirmationem dicitur, verum quidem esse, in commutatione intervenisse auctoritatem superioris ad designandam materiam commutationis, et ideo non posse illam mutari mere voluntarie, nec quasi ad emendandam priorem commutationem. Nihilominus tamen obligatio, quae manet, non est absolute ex imperio Papæ, sed voluntate voentis, et ideo subit conditionem voti, cuius signum est, quia in evidenter melius sine dubio commutari potest, etiam sine alia causa, vel superiori potestate. Neque hoc obstat quominus illa prior commutatione Pontificis de se sit firma et stabilis, quantum natura voti postulat, quia ad hoc non est necesse ut sit æque indispensabilis vel incommutabilis, ac votum reservatum; nam commutatio ipsa voti reservati secum afferit in hoc relaxationem quamdam, nisi contrarium in particulari declaretur.

17. *Quintum dubium.* — *An vota pœnalia possint commutari per facultatem ordinariam vel delegatam?* — Quintum vero dubium hinc oritur generale ad vota pœnalia, quæ post culpam obligationem relinquunt, an quoad illam obligationem possint commutari per facultatem ordinariam, vel delegatam commutandi, et maxime si Papa commutationem fecit. Declaratur ex Navarro, Cons. 31 et 32, de Voto, ubi ipse distinguit inter votum et pœnam incursum per fractionem voti, in ordine ad commutationem; vultque per facultatem commutandi vota, non posse commutari pœnam debitam ex fractione voti. Ut, verbi gratia, casus, quem ibi proponit, erat de quodam, qui vovit non peccare cum tali feminâ, et quoties peccaret, facere talem eleemosynam, et sæpius fregit votum, et nullam eleemosynam fecit, et ita obligationem gravem copiosæ eleemosynæ faciendæ contraxit, petiitque dispensationem a Papa, qui eleemosynam commutavit in certam pœnam, votum autem pœnale talis castitatis integrum reliquit. In illo igitur casu sentit Navarrus, per potestatem postea datam ad commutanda vota, verbi gratia, per Cruciatam, aut Jubilæum, posse quidem commutari votum non accedendi ad feminam, quod Papa integrum reliquerat, non tamen esse commutandam pœnam a Papa impositam. Ratio est, quia aliud est pœna, aliud votum, et ideo potestas concessa ad commutandum votum, non est concessa ad pœnam mutandam, quia illa privilegia nullam pœnæ mentionem faciunt. Et confirmatur, quia

votum respicit futurum, et non præteritum; ergo potestas commutandi vota non extenditur ad pœnam ex fractione voti jam præterita contractam. Et hoc sequuntur aliqui recentiores.

18. *Excluditur praecedens opinio, et resolvitur dubium.* — Mihi vero hæc resolutio non probatur. Ut autem meam sententiam declararem, distinguo inter potestatem et actum. Rursusque in potestate considerandum esse puto, an sit in particulari data solum ad commutandum tale votum, prout obligat ad futura, et non ut obligat ad solvendam pœnam incursum ex transgressione præterita; an vero sit sermo de generali potestate alias data ad vota commutanda. In priori casu, clarum est potestatem illam non extendi ad pœnam jam incursum, nec ad id in quod commutata fuit a Papa. Ut, verbi gratia, in casu proposito, potuit Papa per se commutare pœnam incursum, vel partem remittere, et partem solvendam relinquere, et pro ipso voto, ut in futurum obligabat, committere oratori ut eligat confessorem idoneum, qui commutationem faceret. Tunc ergo confessor sic electus nihil posset circa pœnam immutare, sed tantum circa votum, non quia illa pœna sit a Papa imposta, neque quia non sit ex voto, sed quia potestas fuit expresse limitata ad aliud, ut supponitur, quia circa pœnam incursum noluit Pontifex causam committere, sed per se definire. Non loquitur autem Navarrus in hoc casu, de quo nullum poterat esse dubium, sed de altero, quando confessor postea commutans votum habet generalem potestatem commutandi vota per Bullam, vel Jubileum, vel privilegia religionis.

19. *Posse confessorem per delegatam potestatem, non solum voti obligationem, sed pœnam per fractionem incursum commutare.* — *Idem dicendum de habente ordinariam potestatem.* — In hoc ergo casu, dico posse confessorem commutare non solum obligationem voti in futurum, sed etiam pœnam incursum ex fractionibus ejusdem voti; et idem a fortiori est semper intelligentum de Episcopo utente sua ordinaria potestate, nam est eadem ratio, ut constat. Probatur ergo assertio primo, quia si quis fecit votum non pœnale, sed directum (ut sic dicam) dandi quotidie aliquam eleemosynam, et illud fregit per multum tempus, potest per jubilæum vel Bullam petere commutationem totius voti, tam quoad præterita, quam quoad futura; ergo si fecit votum pœnale, et incurrit pœnam, etiam illa poterit

commutari per similem facultatem. Antecedens receptum est communis usu et præxi. Et ratio est evidens, quia tota illa obligatio est ex voto; nam illa obligatio solvendi quod omissum fuit, non est alia ab illa quæ suo tempore obligavit de præsenti, sed est eadem quæ semper magis ac magis urget; ergo idem est votum, quod semper obligat ad illam solutionem; ergo potest commutari per generalem facultatem commutandi vota. Confirmatur, nam si quis fecit votum peregrinandi Compostellam intra annum, et illud per plures annos distulit, frangendo votum, potest nihilominus, adveniente jubilæo, commutationem talis voti obtainere, quia jubilæum non limitat facultatem ad vota nunquam fracta, sed absolute ad omnia extendit; ergo idem est in votis realibus. Poterit ergo commutari totum id quod promissum est, sive sit jam debitum, sive non. Jam vero probatur prima consequentia argumenti, quia magis quodammodo obligat votum ad directam materiam, in quam cadit, quam ad pœnam; ergo si potest commutari quoad debitum jam contractum in materia directa, multo magis in pœna. Confirmatur ac declaratur, nam vel votum pœnale est simplex, et per modum unius, vel duplex, seu duo vota includens, juxta dicta lib. 4, cap. ult. Quando fit primo modo, est quasi votum conditionale de ipsa pœna; ergo, licet transeat in absolutum propter impletam conditionem, non magis obligat quam votum absolutum, imo fortasse minus, ut postea videbimus, et semper obligat in vi voti; ergo est commutabile per generalem facultatem (non loquimur enim nunc de pœna, quæ sit materia voti reservati, de qua infra dicemus). Si autem votum sit duplex, unum absolutum, de vitanda tali culpa, aliud pœnale et conditionale, de tali pœna, si incurrit culpa, procedit eadem ratio, quia sicut prius votum commutari potest, licet sæpius fuerit fractum, ita et posterius, licet jam absolute obliget, quia generalis facultas omnia comprehendit.

20. Ex quo ulterius concludimus, nihil obstat huic commutationi, quod Papa prius commutaverit pœnam jam debitam, vel partem remiserit, partem vero reliquerit. Primo quidem, quia in casu quem Navarrus tractat, qui petiit integrum commutationem, noluit ut illa gratia, quod facere potuit; ergo ex vi illius non potuit impediri quominus ut postea posset alia generali gratia, vel facultate sibi concessa. Secundo, licet acceptaret dispensationem, semper est illi integrum redire ad priorem obligationem, et relinquere commutationem, cum non fuerit in melius, ut supponitur; ergo sicut prius poterat petere per jubilæum commutationem prioris obligationis, si Papa nihil circa illam disposuerit, ita etiam postea. Tertio etiam sine reditu ad priorem obligationem commutabilis manet illa pœna, quam Papa reliquit, vel in quam commutationem fecit. Probatur, quia illa semper est poena debita in vi voti, non in vi specialis præcepti Pontificis; unde non implere illam erit perfidia contra votum, non inobedientia vel injustitia; ergo semper manet dispensabilis per modum voti; ergo comprehenditur sub generali potestate commutandi vota. Et hoc a fortiori probatur ex dictis in præcedenti dubio. Nam si potest mutari materia, quæ succedit loco alterius reservatæ, multo magis poterit commutari pœna, quæ succedit loco prioris, quæ non directe, sed quasi per consecutionem promissa fuerat et incursa. Neque contra hoc urget fundamentum Navarri; quia quando pœna tantum debetur ex voto, non recte distinguitur contra votum, nam est quoddam particulare votum, ut declaratum est. Ad confirmationem autem negatur consequentia, quia votum pœnale, licet non obliget nisi post commissam culpam, semper tamen obligat ad futuram solutionem, ut constat; et quod illa obligatio vel completa fuerit ratione culpe, vel duret ratione illius, parum refert; non enim hoc impedit quominus illa sit obligatio voti, quod semper idem durat ac permanet.

21. *An per commutationem voti censendum sit totum votum commutatum, etiam quoad præteritam obligationem?* — *Objectio.* — *Solutio.* — Atque hæc dicta sint de potestate: circa actum vero interrogari potest, an si quis in casu positivo solum petat a delegato vel Episcopo commutationem voti de tali eleemosyna facienda, sive directe, sive ratione pœnæ, non tamen specialiter petat commutationem pœnæ, vel eleemosynæ jam debitæ, et non solutæ, censendum sit totum votum commutatum, etiam quoad præterita, vel solum quoad futura. Respondeo illam commutationem non extendi ad præterita, non ex defectu potestatis, ut probatum est, sed ex defectu intentionis commutantis, ob imperfectam voti narrationem et apprehensionem. Nam votum sic absolute propositum de facienda quotidie eleemosyna, solum apprehenditur ut ex nunc obligans in futurum, et ita verisimile est confessorem solum ad hoc respicere in commutatione;

et idem est de Episcopo, imo et de Pontifice, si a principio votum hoc modo illi propositum esset, et illud commutasset; ut ergo talia vota commutentur quoad utramque partem præteritam et futuram, oportet distincte proponi. Dices: in votis personalibus qui petit voti commutationem, non oportet ut explicet an fregerit votum, neene, ut totum votum simpliciter commutetur; ergo neque in realibus. Respondetur, antecedens esse verum, quando prior fractio voti, ut sic, non reliquit voti fracti obligationem quoad materiam omissam, sed solam obligationem poenitentiae; tunc enim nihil est commutabile circa præteritum, et ideo est impertinens ad commutationem. Et ita negatur similitudo, quia fractio vel dilatio voti realis semper relinquit obligationem implendi quod omissum est, præter obligationem, quæ semper in futurum nascitur, et ideo oportet distincte proponi, alias non fiet integræ commutatio, sed solius obligationis in futurum, quæ ex vi talis propositionis apprehenditur. Sed quid si in casu proposito poenitens distincte petat commutationem totius voti quoad omnia præterita et futura, nulla tamen facta mentione commutationis factæ a Papa? Respondeo nihilominus commutationem posteriorem esse validam, supposita causa vel æqualitate, quia potest non deest, ut ostensum est, et illa circumstantia est impertinens ad præsentem commutationem, quia poenitens (ut dixi) potest priori cedere, et consequenter ita se gerere, ac si illam non habuisset.

CAPUT XXI.

DE DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTORUM
QUÆ SUNT PONTIFICI RESERVATA.

1. *Nulla vota propria Episcopis esse reservata.* — Diximus generatim de dispensatione et commutatione votorum communium; nunc pauca addenda sunt de votis reservatis Pontifici; et quoniam inter illa præcipua sunt castitatis et religionis, de quibus in sequenti volumine in particulari disputandum est, ideo in præsenti brevius agemus, solum ea, quæ generalia sunt attingendo, et quæ ad vota peregrinationum spectant expediendo; quæ autem proprium fuerint illorum votorum, in proprium locum reservando. Præmittendum etiam hic est, in votis non inveniri proprie vota reservata Episcopis, sicut inveniuntur in casibus seu peccatis reservatis, sed tantum Pon-

tifici. Et ratio est, quia ex vi communis juris omnia vota quoad reservationem sunt propria Episcoporum, seu habentium jurisdictionem Episcopalem, ideoque non oportet ea reservare respectu inferiorum, sed ex se, seu ex genere suo sunt quasi reservata, vel potius extra jurisdictionem illorum, quod non ita est in peccatorum et censorum absoluzione; possunt enim ab inferioribus remitti, nisi reserventur Papæ, vel Episcopis. Hinc ergo est, ut reservatio votorum solum fiat respectu Episcoporum, quatenus aliqua ab eorum ordinaria jurisdictione eximuntur. Possunt tamen ipsi Episcopi, quando alteri suam jurisdictionem committunt, seu delegant, votum aliquod reservare; sed de hoc nihil est jure statutum, et ideo illa reservatio ad factum pertinet, et tanta erit, quanta fuerit explicata, nec de illa oportet plura dicere. Respectu vero Episcoporum solus Papa potest vota reservare, quia solus ille potest jurisdictionem eorum ordinariam restringere, vel ex parte auferre; dispensatio autem votorum ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum pertinet, ut diximus. Unde etiam fit (quod pro his quæ dicemus observandum est) ut hæc reservatio stricte interpretanda sit, quia non fit per non concessiōnem jurisdictionis, sed per ablationem ejus, et quasi diminutionem ordinariæ potestatis, quæ non mensuratur per affirmativam regulam, ut scilicet, ea tantum possint Episcopi in dispensandis votis, quæ ipsis inveniuntur concessa; sed per negativam, ut omnia possint quæ ipsis non inveniuntur prohibita, et ideo est propriissima et rigorosa reservatio.

2. *Prima assertio: quæ vota sint tantum Pontifici reservata quoad dispensationem.* — Dico ergo primo: quinque tantum sunt vota Pontifici reservata quoad dispensationem, scilicet, religionis, castitatis, Hierosolymitanum, Romanum, et Compostellatum. Hæc assertio certa est, et communis; duas autem continent partes: una est affirmans reservacionem quinque votorum, alia excludens alia. Circa priorem, est sciendum hanc reservacionem non haberi expressam in jure antiquo, nisi de solo voto Hierosolymitano, in cap. *Ex multa*, de Voto. Imo de illo Canonistæ distinguunt de voto facto in subsidium terræ sanctæ, vel peregrinandi tantum illuc, devotionis aut poenitentiae gratia, et dicunt primum votum ibi reservari, non secundum. Ita Glossa, in dicto c. *Ex multa*; Abbas ibi, in fine, et in cap. 1, in fine, et in cap. *Quod super*, in fine, de Voto; et idem sentiunt ibi Hos-

CAP. XXI. DE DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTORUM. ETC.

tiens, et alii; Anton. de Butr., in c. *Scripturæ*, de Voto; Felinus, in cap. *Quod super*, de Fid. instrum. Et videtur sumi ex dicto cap. *Ex multa*. Præterea de voto castitatis aliqui dicunt esse etiam jure reservatum, quia licet in particulari non excipiatur, reservatum censetur ex vi generalis regulæ, cap. *Majores*, de Baptism., quod graviores causæ ad Summum Pontifice sunt referendæ.

3. Et ita hæc tantum duo vota reservata Papæ ponit Panormit., c. 1, de Voto, num. 8; Hostiens. in Sum., titul. de Voto, § Qualiter, et cuius auctoritate, etc. Expressius Petr. Ant. Gambara, de Offic. et potestate legat., lib. 2, sub tit. de Variis ordinar. nominib., n. 177, ubi ait, de jure tantum duo vota esse reservata Papæ, castitatis, et terræ sanctæ redemptionis, seu pro subsidio. Unde generaliter de omnibus votis peregrinationum, quod possint ab Episcopo dispensari, dicit Felin., dicto c. *Quod super*, cum Ant., ibidem. De voto autem religionis nullus ex his auctoribus affirmat aliquid, vel negat in particulari; et Bonaguid., tract. de Dispensat., n. 26, absolute ait, Episcopos posse dispensare in omnibus votis, præter castitatis et subsidii terræ sanctæ; imo D. Thomas, d. q. 88, art. 12, ad 2, tantum illa duo vota enumerat; ille vero, ut existimo, sub castitate, religionis votum comprehendit, de quo in aliis locis statim citandis mentionem facit; duas autem peregrinationes omittit, quia suo tempore forte non erant reservatae. Unde Richard., d. 38, art. 9, q. 2, votum sancti Jacobi dicit posse dispensari ab Episcopo, et idem sentit de voto sancti Petri, quia tantum numerat tria. Non video autem cur magis votum castitatis sit dicendum jure reservatum, quam votum religionis, quia reservatio expressa et in particulari, non magis unius, quam alterius invenitur in jure; generalis autem ratio illius regulæ, quod graviores causæ pertinent ad Papam, non minus convenit voto religionis quam castitatis, cum non sit minus grave; verius autem puto solam illam regulam non sufficere, etiam in voto simplici castitatis.

4. *Unde inducta sit hæc reservatio votorum.* — Hæc igitur reservatio, si antiquitatem respiciamus, magis traditione et consuetudine, quam jure scripto probanda est, ut sentit Sylv., *Votum*, 4, q. 3, ubi solum loquitur de tribus præcipuis; tamen de omnibus quinque idem dixit Soto, d. q. 4, art. 3; et Navarr., n. 75, dicit esse reservata ex stylo Curiæ, et hoc sequuntur omnes recentiores auctores. Et

videtur certe hæc reservatio jam esse facta satis expressa in Extravag. *Et si dominici*, 2, de Poenit. et remiss., per illa verba: *Nisi ex speciali licentia, et certa scientia nostra*. Quamvis enim ibi solum tractet Pontifex de dispensatione, quæ fit virtute litterarum ab ipso Papa emanatarum, nihilominus supponere videtur reservationem, tum quia ob hanc causam non vult comprehendendi in clausula generali; tum etiam quia supponit esse necessariam licentiam specialem Papæ; supponit ergo ab Episcopis dari non posse; ergo supponit etiam ipsos Episcopos non habere nunc ordinariam protestatem ad dispensandum in his votis. Tum denique, quia cum proportione aequiparatur relaxationem horum votorum absolusioni censorum cœnæ Domini, quæ minus reservatae sunt simpliciter, etiam respectu Episcoporum. Hæc ergo sunt propria fundamenta hujus reservationis. Ratio autem, seu congruentia sumenda est ex illo principio, quod graves causæ merito reservantur Sedi Apostolice; hæc autem omnia vota gravia judicanda sunt.

5. Unde loquendo de his votis, prout de facto sunt reservata per usum vel jus novum, non est limitandum votum transmarinum ad illud, quod fuit subsidii gratia, sed simpliciter de voto illius peregrinationis accipendum est, ut sentiunt auctores proxime allegati, et Pandud., 4, d. 38, q. 4, n. 43; et ibi Suppl. Angel., *Votum*, 4, n. 6, licet non constanter; Covar., in c. *Quamvis*, p. 1, § 3, n. 12; Greg. Lop., in leg. 5, tit. 5, et in leg. 5, tit. p. 1, ubi merito rejicit limitationem Angeli dicentes, licet recurrentum sit ad Papam, si tamen dispensatio concedatur ab Episcopo, fore validam, quod certe improbabile est, maxime post dictam Extravagantem, et post constantem consuetudinem, et stylum Curiæ, qui ex Bulla Cruciatæ et similibus satis constat. Nec magis probabiliter loquuntur, qui limitationem illam ponunt in votis Romano et Compostellano, ut idem Angel. indicat; clarius Armill. verb. *Dispensatio*, n. 16; Vival., d. c. 14, n. 63, citans Summam Confess., l. 1, tit. 8, cap. 70. Nam in his votis nec secundum jus habet locum limitatio, quia jus nihil de illis disponit, nec secundum consuetudinem, ut iidem auctores fatentur. Et est per se notum, quia illa vota nunquam fieri consueverunt in subsidium belli, de quo iura loquuntur, quando tractant de voto Crucis.

6. Circa secundam partem assertionis exclusivam super est nonnulla difficultas, quia Div. Thomas 2. 2, q. 184, art. 6, quæst. 183,